

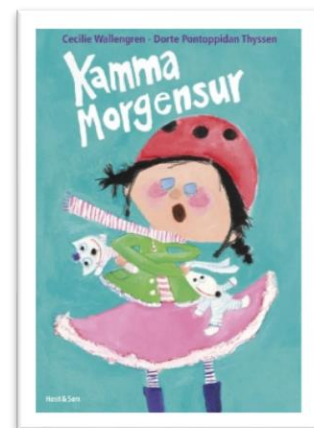
SPROGSTART 3-6 ÅR

Trin-for-trin

Kamma Morgensur af Cecilie Wallengren & Dorte Pontoppidan Thyssen (2014)

Tema: Følelser

Billedbogen *Kamma Morgensur* er valgt, da temaet følelser er genkendeligt for børnene. Litteraturen kan gennem ord, billeder, leg og samtale hjælpe børnene til at genkende og sætte ord på de følelser, som de oplever i deres hverdag.

Sprogligt fokus: Lydlig opmærksomhed, ordforråd, skriftsproglige kompetencer og narrative kompetencer.

Det finder du i sprogstartsposen

- *Trin-for-trin*manualen til sprogstartsposen
- Billedbog: *Kamma Morgensur* af Cecilie Wallengren og Dorte Pontoppidan Thyssen
- A3-kopi af bogen
- Ark: Fokusord, sproglege
- Kort til billedbogssnak
- Konkreter: Hundelort, hund, tryllestav
- Billeder af Kamma til Story Sequencer og Optageklemmer (6 stk.)
- Fotos: Børn, der udtrykker forskellige følelser (6 stk.)

Ting og sager, du selv skal finde

- Posen med læringsmaterialer
- Papir til at tegne ansigter på
- Farveblyanter

Sprogstartsmaterialerne må kun bruges under opsyn af en voksen.

Ugens indhold

Dag 1:

Højtlesning og fokusord for alle børn i gruppen, ca. 18 børn.

Tid: ca. 30 minutter.

Dag 2:

Guidet læsning og billedbogssnak. Børnene deles i tre grupper efter dit kendskab til børnene.

Tid: Tre gange ca. 30 minutter.

Dag 3:

Fælles oplæsning og sproglege. Børnene deles i to grupper efter dit kendskab til børnene.

Tid: To gange ca. 30 minutter.

BIBLIOTEKERNES

Sprogspor

SPROGSTART 3-6 ÅR

Dag 1 – *Kamma Morgensur*

Det finder du i sprogstartsposen

- *Trin-for-trin*manualen til sprogstartsposen
- Billedbog: *Kamma Morgensur* af Cecilie Wallengren og Dorte Pontoppidan Thyssen
- A3-kopi af bogen
- Ark: Fokusord
- Konkreter: Hundelort, hund, tryllestav

Ting og sager, du selv skal finde

Det skal du gøre!

Syng første vers af *Sprogstartssangen*.

Vis billedbogen. Tal om forsiden og bagsiden, om forfatteren og illustrationen. Hvad mon billedbogen handler om? Tal om titlen. Hvad hedder billedbogen? Fortæl om forfatter og illustratør. Hvem har skrevet billedbogen? Hvem har lavet billederne? Vis læseretningen og peg på bogstaverne.

Fortæl, at i Danmark læser vi fra venstre mod højre og oppefra og ned, og at der findes store og små bogstaver. Find eventuelt forbogstaverne i børnenes navne i billedbogen og tal om de forskellige bogstavers navne, former og lyde.

Fortæl børnene, at i dag skal vi tale om følelser. Er der nogen, der ved, hvad følelser er? Kan I nævne nogle følelser? Man kan være glad, sur og ked af det.

Læs billedbogen to gange. Første gang med læseoplevelsen i fokus - og derfor uden afbrydelser. Anden gang taler I om fokusord. Brug billedbogens illustrationer til at understøtte fokusordene og konkrete materialer fra sprogstartsposen til visualisering af bogen. Sæt en bevægelse på ordet, når det er muligt.

Syng sidste vers af *Sprogstartssangen*.

Læringsstigen

Gør det sværere-strategi

Forudsige: Hvad tror du, bogen handler om? Hvorfor mon Kamma er morgensur?

Generalisere: Kender du andre ord, der betyder det samme som knotten? Kender du andre ord, der betyder glad? Kender du andre ord, der betyder ked af det?

Argumentere: Fortæl, hvad der kan gøre dig morgensur?

Gør det nemmere-strategi

Giv svaret: Kamma er morgensur om morgenen. Hvordan har Kamma det, da hun vågner?

Hjælpes ad: Er Kamma sur eller glad på billedet? Se hendes mund. Den vender nedad. Så er Kamma ikke glad. Hun er ssssssss..?

Begrænse valg: Knotten betyder det, at man er sur eller man er glad? Bliver Kamma glad eller sur, da hun vågner?

SPROGSTART 3-6 ÅR

Dag 2 – *Kamma Morgensur*

Det finder du i sprogstartsposen

- *Trin-for-trin*manualen til sprogstartsposen
- Billedbog: *Kamma Morgensur* af Cecilie Wallengren og Dorte Pontoppidan Thyssen
- A3-kopi af bogen
- Kort til billedbogssnak
- Konkreter: Hundelort, hund, tryllestav
- Fotos: Børn, der udtrykker forskellige følelser (6 stk.)

Ting og sager, du selv skal finde

Det skal du gøre!

Syng første vers af *Sprogstartssangen*.

Vis billedbogen. Tal om billedbogen. Spørg børnene om de kan huske, hvad billedbogen handler om.

Fortæl børnene, at i dag skal vi tale om følelser. Få børnene til at sætte ord på, hvordan Kamma har det, da hun vågner. Hvad er det for en følelse, hun har, da hun vågner? Er Kamma morgensur hele dagen?

Læs billedbogen og inddrag børnene i genfortælling af billedbogen undervejs. Læg særlig vægt på at tale om følelserne glad, sur, vred, knotten, grine, græde, edderrasende, trøste, klukke af grin.

Billedbogssnak. I sprogstartsposen finder du kort til billedbogssnak. Lad børnene skiftes til at trække et kort og svare på spørgsmålene. Vær opmærksom på, at kortene er inddelt i tre forskellige sværhedsgrader. Lad dit kendskab til børnene afgøre, hvilke kort i bruger.

Brug billedbogens illustrationer samt konkrete materialer fra sprogstartsposen til at understøtte billedbogssnakken.

Syng sidste vers af *Sprogstartssangen*.

Et lille tip

Kender du de fem turtagninger? En tommelfingerregel er at spørge ind til det, barnet siger fem gange. Giv barnet tid og ro til at svare: Vent mindst ti sekunder, inden du bryder ind.

SPROGSTART 3-6 ÅR

Dag 3 – *Kamma Morgensur*

Det finder du i sprogstartsposen

- *Trin-for-trin* manualen til sprogstartsposen
- Billedbog: *Kamma Morgensur* af Cecilie Wallengren og Dorte Pontoppidan Thyssen
- A3-kopi af bogen
- Ark: Sproglege
- Konkreter: Hundelort, hund, tryllestav
- Billeder af Kamma til Story Sequencer og optageklemmer (6 stk.)
- Fotos: Børn, der udtrykker forskellige følelser (6 stk.)

Ting og sager, du selv skal finde

- Posen med læringsmaterialer
- Papir til at tegne ansigter på
- Farveblyanter

Det skal du gøre!

Syng første vers af *Sprogstartssangen*.

Fortæl børnene, at i dag skal vi tale om følelser.

Vis billedbogen. Tal om billedbogen. Spørg børnene, om de kan huske, hvad billedbogen handler om. Inddrag børnene i genfortællingen, mens du læser billedbogen højt: Hvem er med i billedbogen? Hvordan har de det? Og hvorfor?

Sproglege. Orienter dig i sproglegene og vælg mindst to sproglege, som passer til børnegruppen. Lav gerne flere, hvis I har lyst og ekstra tid. Forbered dig på forhånd på legen. Brug billedbogen som udgangspunkt for sproglegene, da de omhandler billedbogens tema. Legene giver børnene mulighed for at høre, se, gøre og røre ord i nye sammenhænge.

Syng sidste vers af *Sprogstartssangen*.

Litteraturforslag

- Trine Bundsgaard: *Frede vil ikke være med til mandag* (2018)
- Ina Victoria Haller: *Min dag i børnehave* (2017)
- Åsa Mendel-Hartvig: *Uretfærdigt* (2017)
- Line Kyed Knudsen: *Alexander bliver vred* (2016)
- Ingrid Olsson: *Åse og frøen* (2016)
- Signe Johanne Rhode: *Hvorfor skal jeg lære at sige pyt?* (2017)
- Robert Starling: *Rygende rasende* (2017)
- Cecilie Wallengren: *Kammas kjoler* (2012)
- Cecilie Wallengren: *Kammas ferie* (2017)
- Film *Hvem er vred* (2010) Appen *Filmcentralen/For de yngste*.

2019

Fokusord til *Kamma Morgensur*

Strække sig og vifte med tæerne: Hvordan gør man det? Alle strækker sig og vifter med tæerne.

At klynke: Hvad mon ordet klynke betyder? Er Kamma glad, sur eller ked af det, når hun klynker?

At være glad inden i: Tal om, hvordan det mon føles. Hvorfor er det, mor bliver glad indeni? Vis hvordan I ser ud, når I er glade inden i. Hvad kan gøre jer glade indeni?

Morgenfrisk: Tal om at være morgenfrisk, hvad er det for noget? Er man glad eller sur, når man er morgenfrisk. Vis, hvordan I ser ud, når I er morgenfriske.

Knotten: Kamma er knotten, men hvad er det egentligt? At være gnaven eller sur. Tal om synonymmer, som er ord, der betyder næsten det samme. Vis, hvordan I ser ud, når I er knotne.

At få det forkerte ben ud af sengen: Hvad betyder det mon? Det er en talemåde. At være i dårligt humør fra man står ud af sengen, at man er gnaven, pirrelig.

Bagerforretning: Hvad mon de sælger der? Kig evt. på illustrationen af bagerforretningen i billedbogen.

Hundelort: Hvem laver hundelorte? Hvordan ser de ud? Hvordan lugter de?

At klukke af grin: Prøv at klukke af grin. Hvad kan få jer til at klukke af grin?

Kom op at stå. Få børnene til at vise forskellige ansigts- og kropsudtryk de har, når de er sure, vrede, kede af det, glade, bange osv. Vær selv aktiv sammen med børnene.

Hvordan lyder det, når man klynker?

Er Kamma glad eller knotten, da hun vågner?

Hvad er det nu, det betyder at være knotten?

Prøv at råbe vredt ligesom Kamma:

JEG ER IKKE KNOTTEN!

Hvordan lyder det, når man græder?

Hvordan lyder det, når man griner?

Hvad gør Kamma for at trøste mor?

Kig på illustrationen.

2019

Billedbogssnak til Kamme Morgensur - LET

2019

Billedbogssnak til Kamme Morgensur - LET

2019

Billedbogssnak til Kamme Morgensur - LET

2019

Billedbogssnak til Kamme Morgensur - LET

2019

Billedbogssnak til Kamme Morgensur - LET

2019

Billedbogssnak til Kamme Morgensur - LET

2019

Billedbogssnak til Kamme Morgensur - LET

2019

Billedbogssnak til Kamme Morgensur - LET

Mor er ked af det.
Hvem trøster mor?
Hvordan trøster Kamma mor?

Hvorfor mon far kildrer Kamma?
Bliver Kamma i godt humør, da far kildrer hende?

Hvad er det, Kammas mor træder i?
Det lugter grimt!
Hvad synes mor om det?

Kender du andre ord, der betyder det samme som knotten?
Vred, sur, edderrasende.

Kender du andre ord, der betyder det samme som at være ked af det?
Trist, sørgmodig.

Kender du andre ord, der betyder det samme som at være glad?
Klukke af grin, at være i godt humør.

2019

Billedbogssnak til Kamme Morgensur - MELLEM

2019

Billedbogssnak til Kamme Morgensur - MELLEM

2019

Billedbogssnak til Kamme Morgensur - MELLEM

2019

Billedbogssnak til Kamme Morgensur - MELLEM

2019

Billedbogssnak til Kamme Morgensur - MELLEM

2019

Billedbogssnak til Kamme Morgensur - MELLEM

2019

Billedbogssnak til Kamme Morgensur - MELLEM

2019

Billedbogssnak til Kamme Morgensur - MELLEM

Har du prøvet at være morgensur?

Tal om følelser: Sur, glad, overrasket, etc.

Brug illustrationen med morgenmad og tal om ansigtsudtryk.

Både bamsernes og personernes.

Hvis man er edderrasende, er man så lidt sur eller meget sur?

Hvad er det modsatte af at være sur?

Hvad er det modsatte af at grine?

Hvad gør Kamma, da hun klukker af grin?

Hvis man klukker af grin, er man så meget glad eller lidt glad?

Hvordan bliver Kamma i godt humør?

Hvorfor bliver Kamma i godt humør igen?

2019

Billedbogssnak til Kamme Morgensur - SVÆR

2019

Billedbogssnak til Kamme Morgensur - SVÆR

2019

Billedbogssnak til Kamme Morgensur - SVÆR

2019

Billedbogssnak til Kamme Morgensur - SVÆR

2019

Billedbogssnak til Kamme Morgensur - SVÆR

2019

Billedbogssnak til Kamme Morgensur - SVÆR

2019

Billedbogssnak til Kamme Morgensur - SVÆR

2019

Billedbogssnak til Kamme Morgensur - SVÆR

Sproglege til *Kamma Morgensur*

Sproglege

Sæt ord på følelsen: Sæt fotos af børn, der udtrykker forskellige følelser i skumterningen. Lad børnene skiftes til at slå med terningen og gengive følelsen, som terningen viser. Få børnene til at sætte ord på, hvilken følelse fotoet udtrykker.

Tegn en følelse: Børnene tegner følelser på papir. Børnene vælger selv, om de vil tegne et ansigt, der er glad, sur, ked af det, etc. Tal om, hvordan øjne, pande og mund ser forskellige ud alt afhængig af, om man er glad, sur eller ked af det.

Sproglege – med digitale læringsmaterialer

Story Sequencer: Få børnene til at sætte billederne af Kamma i rigtig rækkefølge i Story Sequence-ren. Brug gerne billedbogen som hjælp til at sætte billederne i rigtig rækkefølge. Lad efterfølgende børnene indtale, hvad der sker på de forskellige billeder, og hvilken følelse Kamma har på billederne. Afspil efterfølgende, så børnene kan høre og se om rækkefølgen er rigtig og om lyd og billede passer sammen.

Optageklemmer: Sæt billeder af Kamma i Optageklemmerne. Få børnene til at fortælle, hvilken følelse det enkelte billede udtrykker. Fx: *Hun er sur*. Få børnene til at fortælle, hvorfor Kamma er sur og indtal det på Optageklemmerne. Afspil derefter de små fortællinger for hinanden.

Endnu flere sproglege – inde & ude

Syng sangen *Du skal klappe, hvis du er i godt humør*.

Find et spejl eller brug kamerafunktionen på en iPad. Lav sure, glade, triste og overraskede ansigter. Få børnene til at skiftes til at gætte, hvilken følelse, du eller et andet barn, udtrykker.

Print selv *Kammas kjoler* og farvelæg dem. Find kjolerne ved at søge på *Rosinante* og print selv på internettet.

